

УДК: 378.09(477.54) (09) "19"
DOI: 10.15587/2519-4984.2018.120878

ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ КАФЕДР ПЕДАГОГІКИ (1922–1930)

© О. І. Башкір

У статті виявлено особливості становлення й розвитку кафедр педагогіки у структурі Інститутів народної освіти (ІНО) (1922–1930), доведено, що на основі постанов про науково-дослідні кафедри 1922 і 1925 років закладено фундамент розвитку педагогічної теорії й практичної підготовки викладацького корпусу вищих педагогічних навальних закладів. Тісна співпраця кафедр педології й педагогіки з ІНО сприяла утворенню кафедральної системи педагогічної освіти на початку 1930-х років

Ключові слова: кафедра, педологія, педагогіка, наука, дослідний, інститут, освіта, педагогічний, учитель, становлення

1. Вступ

Актуальність дослідження реформаційних етапів розвитку суспільства завжди є значною, оскільки такі часи в країні є перехідними етапами, що створюють утруднення в наукових пошуках. Дослідницький азарт у науковців щодо 20-х років ХХ сторіччя ще й до нині не вщухає. Нереалізовані постанови, їх практичне впровадження, діяльність діячів, колективів у різних галузях освіти, медицини, народного господарства тощо, їх значення для подальшого розвитку держави ще багато років будуть предметом наукових розвідок й обговорень.

2. Аналіз останніх досліджень, публікацій і постановка проблеми.

Наукова й дослідна діяльність як проблема дослідження викликає інтерес сучасних учених. Особливо цінним у цьому питанні є процес формування кафедр як установ, котрі займалися науковими роботами й підготовкою кадрів у 20-ті роки ХХ ст. Однак питання розвитку кафедр педагогіки залишається малодослідженим. Одні науковці розглядали кафедри педології окремо від кафедр педагогіки [1], при цьому переконували, що кафедри педології діяли лише при педологічних інститутах [2, 3]. були реорганізованими в 1920-х роках [4, 5], інші розділяли точку зору, що науково-дослідні кафедри педагогіки зазначеного періоду займалися суто підготовкою науковців [6] і носили дослідницький характер [7, 8].

Однак поза увагою дослідників залишилися питання загальноукраїнської підготовки науково-педагогічного й педагогічного персоналу закладів освіти в 20-ті роки ХХ ст., розвитку теоретичних засад вітчизняної педагогіки поряд з педологічним ученням.

3. Мета та задачі дослідження

Мета дослідження – довести, що організовані на початку 1920-х років кафедри педагогіки й педології мають спільні витоки, специфіку становлення й розвитку.

Для досягнення мети були поставлені такі задачі:

1. Дослідити особливості організації кафедр педології в інститутах народної освіти України.

2. Довести, що кафедри педології сприяли розвитку педагогічної науки й були реорганізованими в кафедри педагогіки.

3. Переконати, що у своїх єдності та структурі науково-дослідні кафедри педології й педагогіки забезпечували українські освітні заклади науково-педагогічними й педагогічними кадрами.

4. Матеріали й методи дослідження

При написанні статті автор вдавався до використання таких методів:

– *історико-структурного* (структуризація відібраної вітчизняної педагогічної літератури й співвіднесення її із зазначеним періодом становлення й розвитку кафедр педагогіки);

– *історико-генезисного* (аналіз особливостей розвитку кафедр педагогіки з урахуванням соціально-політичних і педагогічних чинників 20-х років ХХ);

– *історико-компаративістського* (на підставі порівняння й зіставлення діяльності досліджуваних кафедр, змістовних аспектів їхньої роботи сформульовано висновки).

5. Результати дослідження

У 1920 р. після ліквідації університетів і створення мережі спеціалізованих вишів, у яких кафедри було замінено предметними комісіями, провідні вчені старої генерації почали теоретичну й практичну проробку питання створення нових форм організації дослідної роботи [4]. Визначною подією в завершенні побудови системи вищої освіти України радянських часів стала постанова Раднаркому УСРР «Про заснування науково-дослідних кафедр і забезпечення працівників науково-дослідних кафедр» від 2 грудня 1921 р. [8, 9]. В існуючій системі професійно-технічної й наукової освіти науково-дослідні кафедри завершили побудову вишів [7].

Після організаційної роботи на кінець 1924 р. в УСРР було створено 86 науково-дослідних кафедр. Педагогічні ж науки (педагогіка, педологія, історія педагогіки, психологічна педагогіка, соціальна педагогіка тощо), а також дефектологія, рефлексологія почали активно розвиватися на організованих у Києві, Одесі, Харкові науково-дослідних кафедрах педології. Відомо, Київська й Одеська кафедри педології

були утворені на підґрунті педологічних інститутів [10]. Розвиткові кафедр педології серед спектру новостворених кафедр відводилося особливе місце, оскільки в цей час в Україні стартував загальнонаціональний всеобуч. Вони зосередили у своєму складі і педагогів, і рефлексологів, і психологів, і фізіологів, і педіатрів.

Отже, Київська науково-дослідна кафедра педології розпочала свою роботу 16 листопада 1921 р. і була першою в Україні науково-дослідною кафедрою педології (упродовж 1920–1921 років вона функціонувала в якості Педологічного інституту). На загальних зборах кафедри 16 листопада 1921 р. ухвалено 4 секції та їх персональний склад. Так, секцію педагогіки очолив керівник кафедри професор С. А. Ананьїн; секцію фізіології та гігієни дитинства – В. В. Радзімовська; секцію практичної педагогіки – Я. Ф. Чепіга; на головування секції дефективної дитини запросили лікаря А. В. Володимирського. До складу наукових співробітників обрали І. П. Соколянського, Г. Є. Жураківського, О. М. Расвського, Р. І. Черанівського, В. А. Головковського, Пелеха, Готесмана та Слуцького [11].

Паралельно з Київською кафедрою педології була створена подібна кафедра в Одесі у структурі Одеського педологічного інституту (первісна назва – лабораторія при камері суду для неповнолітніх), заснованою в 1914 р. [1]. З огляду на предмет дослідження викликає інтерес педагогічна секція інституту, яка впродовж 1921 р. підготувала збірник «Матеріали для шкільних работников», прочитала лекції (у самому інституті, повітах і губернії) про соціальне виховання, трудову школу, викладання рідної мови, основні етапи духовного розвитку дитини, з характерології тощо [12]. У 1922 р. співробітники кафедри проводили експериментальні дослідження, вивчали дітей у зв'язку з біологічними й соціальними факторами їхнього росту й розвитку. Для цього в лікарсько-педагогічному кабінеті м. Одеси й Одеському дослідному колекторі для «дефективних» дітей, що діяли як допоміжні установи кафедри, проводився збір й аналіз великого фактологічного матеріалу про дітей, їхню поведінку й творчість [12]. При науково-дослідній кафедрі педології Одеси існували 2 секції: дефектології й соціальної педагогіки [13].

Щодо становлення кафедри педології при Харківському ІНО, варто відзначити, що в зв'язку з відкриттям при ХІНО факультету соціального виховання й створенням двох кафедр педології на Правобережній Україні (Київ, Одеса) на підставі заяви декана факультету соціального виховання О. І. Попова Наркомос ухвалив 8 вересня 1922 р. організувати в м. Харкові (на Лівобережній Україні) науково-дослідну кафедру педології із секціями загальної педології (керівник – професор завідувач кафедри біології ІНО Т. А. Шацилло); патологічної педології (керівник – професор медінституту В.П. Воробйов); соціальної педології (голова Головоцвуху Л. Р. Менжинська); педагогіки (керівник секції, кафедри, декан факультету соціального виховання ХІНО О. І. Попов) [14, 15], відбулося в середу 4 жовтня о 13.30 у приміщенні Наукового комітету. До створення кафедри педології при ХІНО діяв педагогічний гурток з такими

секціями: педологічною, вільного виховання, мови [3].

Члени кафедри працювали на дослідно-педологічній станції Укрсоцвиху в складі таких відділів: лікувально-педагогічний кабінет із лабораторіями обслідування, рефлексологічною й педагогічною; кабінет соціальної педагогіки із шкільним, дошкільним секторами й сектором інтернатних установ; кабінет дитячого руху. Співробітники станції (проф. І. П. Соколянський (зав. станції), Н. М. Сибірцева (зав. лік.-пед. кабінету), проф. О. С. Залужний (зав. кабінету соціальної педагогіки), П. Ю. Волобуєв, Т. П. Гарбуз, М. Г. Герасимович, А. Б. Залкінд, І. С. Каргузанська, М. Н. Ліхтеров, С. О. Мухіна, В. Павловський, В. П. Протопопов) вивчали різні проблеми теорії й практики, зокрема перепідготовки вчителів, дидактики й методики, дошкільного виховання, методологічні питання вивчення дитини й дитячого колективу, раціоналізація педагогічного процесу в школі, його організаційних форм [5, 16].

Вагомим у відновленні наукового потенціалу країни, у тому числі й педагогічної науки, став 1924 рік: перед педагогікою постало завдання дослідити «соціально-класове» середовище, дитячий колектив, його докілья. Відбулися незначні зміни в роботі кафедр педології, які зумовлені ще й затвердженням колегією НКО 9 лютого 1925 р. «Положенням про науково-дослідні катедри» [17], відповідно до якого кафедри як і раніше належали ВУАН, брали участь в організованих нею з'їздах, конференціях, нарадах, надавали допомогу ВНЗ у навчальній праці, у своїй же практичній роботі користувалися всім необхідним обладнанням вишів (лабораторіями, бібліотеками, майстернями, кабінетами тощо). Усі НДК у процесі своєї роботи ставили собі за мету організувати за рахунок операційних асигнувань власні лабораторії, науково-допоміжні установи з метою їх реорганізації в самостійні науково-дослідні інститути.

Отже, 1925–1926 н. р. ознаменувався існуванням двох науково-дослідних кафедр педагогіки в Україні, діяли вони вже офіційно у складі інститутів народної освіти: Київському й Харківському [18]. Плани роботи кафедр розглядалися правліннями ІНО, затверджувалися Головною наукою [13]. Однак київська кафедра до 1929 р. залишилася педологічною. Оскільки офіційних пояснень цьому на сьогодні немає, автор припускає, що це було пов'язано з характером діяльності й особистості її завідувача – професора, доктора фізіологічних наук, засновника української школи фізіологів і біохіміків В. В. Радзімовської, яка була 15 вересня 1929 р. звільнена з посади керівника кафедри педології КІНО й ув'язнена та репресована на 10 років у справі СВУ.

У 1926 р. кафедра педології КІНО складалася з 4-х секцій: фізіології дитинства (керівник В. В. Радзімовська, член С. М. Плотнікова) з підсекцією рефлексології (керівник К. С. Макульський); експериментальної педагогіки й педагогічної психотехніки (керівник О. М. Раєвський); історії та системи педагогічної техніки (керівник І. Б. Селіханович, член Г. Є. Жураківський); дошкільного виховання (керівник О. І. Дорошенко). За відсутності керівника секції дидактики його обов'язки розпо-

ділено між О. М. Раєвським і І. Б. Селіхановичем, до членів секції входив А. Ф. Музиченко. Секцією індивідуальної педагогіки, яку кафедра ухвалила 1926 р., керував В. М. Гакебуш, однак Укрголовна наука не затвердила його на цій посаді. Аспірантами кафедри стали Г. С. Костюк, В. І. Помагайба, Д. Ф. Миколенко, О. О. Андрієвська, К. А. Заїкина, М. Ф. Ярошівський, О. С. Кулінич, К. Т. Федорівський, О. Г. Дертева, Л. А. Гордон, Д. І. Огородник, Є. К. Сухенко, М. В. Яцутін, М. К. Шейко. Також до складу кафедри зараховано декілька осіб кандидатів у наукові співробітники: В. А. Головікський, І. В. Карпов, Я. Б. Резник та ін. Співробітники кафедри були переконані, що педологія й споріднені з нею педагогічні й психологічні науки можуть розвиватися на ґрунті наукового експерименту [19].

Відомо, що в 1924 р. Одеський педологічний інституту було реорганізовано. Члени кафедри (М. М. Тарасевич, А. К. Монтелі, А. Г. Готалов-Готліб, І. С. Мільман, С. О. Лозинський, Н. Г. Пруднікова, А. В. Громашевський, М. Н. Нейдин та ін.) зосередили свої дослідження в обласній дослідній педологічній станції в складі кабінетів соціального виховання й лікарсько-педагогічного [12]. Той факт, що «серед співробітників наукових педагогічних журналів Харкова, Москви й Ленінграду було багато одеситів», став вирішальним у відновленні роботи кафедри педології в 1925 р., адже викладачі, а особливо методисти Одеського ІНО, брали активну участь у видавничій практиці [13]. Саме завдяки сприянню наукових співробітників колишньої кафедри педології було організовано кафедру педагогіки й педології при Одеському ІНО, котра складалася з таких секцій: педологічної, методично-методологічної, організації виховання й освіти, історії виховання й навчання. Кожна секція була забезпечена відповідною кількістю наукових співробітників, здатних керувати аспірантурою. Керівником кафедри був проф. М. І. Гордієвський.

Головою педологічної секції призначено проф. С. О. Шевальова, який упродовж декількох років очолював кафедру рефлексології. Методично-методологічну секцію очолив проф. К. М. Щербина, який керував кафедрою методики й брав активну участь у роботі Одеського ІНО як громадсько-педагогічного центру. Пізніше при кафедрі виникла секція народної освіти й загальної дидактики, керівником якої призначено А. Г. Готалова-Готліба, відкриття якої пов'язане з тим, що загальна дидактика вийшла з вузьких рамок техніки навчання *Unterrichtslehre* (нім. дидактика), набула щільних зв'язків із психологією, педологією, системою освіти й історією педагогіки. У цілому робота кафедри педагогіки й педології Одеського ІНО впродовж 1927–1930 років полягала в дослідженні педагогіки XVIII–XX століть і перекладі українською мовою вибраних творів видатних педагогів того часу.

У зв'язку з реорганізацією мережі педагогічної освіти відбулася й реорганізація кафедр. Так, у листі до Головнауки (Харків) від 6 березня 1930 р. від заступника директора ІНО Одеси Гурова йшлося про значні досягнення кафедри педагогіки й педології в роботі щодо «раціоналізації промисловості з боку

трудових процесів». Автор звертається з проханням виділити з реорганізованої кафедри філію чи секцію відповідного Науково-дослідного інституту [13]. Кафедра педагогіки (1929 р.) Київського ІНО також утворила Київську філію УНДІПу.

Щодо характеристики харківської кафедри педології зазначимо, що вона була найбільшою з усіх кафедр педології в Україні [20]. 28 березня 1925 року на засіданні Президії Укрнауки було схвалено рішення про перейменування кафедри педології в науково-дослідну кафедру педагогіки [14] з такими секціями: методології, рефлексології, соціальної педології, педагогічної техніки. Уже в 1925–1926 н.р. особовий склад кафедри налічував 15 осіб професорсько-викладацького складу та 22 аспіранти [21].

З огляду на зростання й поглиблення роботи кафедри її завідувач О. І. Попов у 1925 р. подав клопотання до президії Укрнауки про перетворення кафедри на «Науково-дослідний інститут педагогіки». У документі зазначалося, що кафедра об'єднала навколо себе найбільш активних і кваліфікованих працівників наукової педагогіки м. Харкова, а також сприяла популяризації наукових досліджень педагогічних проблем: її співробітники організували три рефлексологічні лабораторії й лабораторні студії з проблем соціальної педагогіки й методики з дидактикою разом з Досвідною станцією Укрсоцвиху [22]. 19 грудня 1925 р. Управління науковими установами Наркомосу УРСР затвердило проект реорганізації науково-дослідної кафедри педагогіки ХІНО в Український науково-дослідний інститут педагогіки (УНДІП) на чолі з О. І. Поповим для розвитку в Україні «науково-дослідчої» праці в галузі педагогіки й близьких до неї наук, а також для підготовки кадрів наукових робітників у цій галузі й викладачів педагогічних вишів [13, 23].

Із наукових позицій інститут розробляв питання виховання, вивчення дитинства, юнацтва й дорослих, готував кваліфікованих робітників педагогічної науки й викладачів ВНЗ у галузі педагогіки, проводив наукові консультації з усіх педагогічних питань й узагальнював результати науково-педагогічних досліджень учених України [24]. Організаційне оформлення УНДІПу відбулося в жовтні 1926 р. Уже на кінець грудня 1926 р. у 11 секціях інституту працювало 110 наукових працівників, у тому числі 17 керівників і дійсних членів, 13 наукових співробітників, 49 аспірантів і 31 стажист [25].

Однак діяльність науково-дослідних кафедр педології й педагогіки була нетривалою. Постановою РНК УСРР від 11 серпня 1930 р. «Про реорганізацію мережі й системи педагогічної освіти» наголошено, що «розвиток педагогічної освіти в республіці повинен бути спрямованим у той спосіб, щоб упродовж найближчого часу остаточно організувати всі педагогічні навчальні заклади на вищі педагогічні навчальні заклади» [26]. До мережі педагогічних навчальних закладів увійшли інститути соціального виховання, педагогічні інститути професійної освіти, фізико-хіміко-математичні інститути, інститути комуністичної освіти, інститути фізкультури, інститути лінгвістичної освіти.

Щодо науково-дослідних установ України, то в 1930 р. їхню педагогічну вертикаль становили Інститут педагогіки (Харків), філіал інституту педагогіки (Київ), Інститут фізичної культури (Харків), філіал інституту фізкультури (Одеса) [27]. Зосередження наукової роботи лише у великих містах не сприяло підвищенню рівня викладання педагогічних дисциплін, їх розвитку в інших містах України. З розширенням мережі вищих педагогічних навчальних закладів 1930 р. «професурі необхідно було опанувати цілий арсенал засобів наукової педагогіки» [6]. Виникла нагальна потреба в організації при всіх вищих науково-педагогічних кафедрах [28] за спеціальними й основними дисциплінами ВНЗ, де поруч з методично-педагогічним вихованням майбутніх викладачів прогресувала справа їхньої наукової кваліфікації.

6. Висновки

1. Таким чином, у дослідженні виявлено діяльність трьох науково-дослідних кафедр педагогіки й педології (київської, одеської та харківської), організація яких зумовлена розвитком вищої педагогічної освіти України та потребою в підготовці науково-педагогічних кадрів і розвитку педагогічної науки.

2. Доведено, що відкриттю кафедр педології сприяв розвиток педологічного вчення, що зумовлено було потребою у вивченні особливостей розвитку особистості дитини. Через пріоритетні напрями соціально-політичного розвитку країни провідне місце в системі освіти посіли педагогічні науки з метою дослідження питань не лише особистості, а й колективного розвитку.

Таким чином кафедри педології розширилися педагогічними секціями й набули статусу педагогічних.

3. Характеризуючи і співставляючи секційне забезпечення кожної кафедри, можна висунути твердження, що досліджувані нами кафедри не були окремими структурними одиницями, а діяли як єдина взаємодоповнююча наукова мережа України з питань вивчення дитинства й розробки форм і методів роботи з ним, підготовки науково-педагогічних і педагогічних кадрів.

На початку 1930-х років мережа педагогічних вищів значно розширилася, що потребувало масштабної роботи в напрямках розвитку педагогічної науки й підготовки відповідних спеціалістів. Це сприяло утворенню кафедральної системи педагогічних ВНЗ, де науково-дослідні кафедри набули статусу науково-педагогічних.

Література

1. Тарасевич Н. Педологические институты, как самостоятельные научные центры. История развития Одесского Педологического Института // Путь просвещения. 1923. № 4. С. 126–149.
2. Научная деятельность Одесского педологического института // Наука на Украине. 1922. № 3. С. 242–243.
3. В педагогическом кружке при ИНО // Наука на Украине. 1922. № 2. С. 153.
4. Водотика С. Г. Шляхи поступу сучасного соціального знання в Україні XXI ст. у світлі досвіду 1920-х років: співвідношення еволюційного і революційного шляхів розвитку науки // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. 2014. № 40. С. 210–216.
5. Кузьменко М. М. Науково-педагогічна інтелігенція в УСРР 20-30-х років: соціально-професійний статус та освітньо-культурний рівень: монографія / Донецьк: НОРД-ПРЕСС, 2004. 455 с.
6. Карпов І. В. Підготовка кадрів і науково-дослідницька робота в ВИШах // Шлях освіти. 1930. № 10. С. 142–160.
7. Котов Т. Науково-дослідницька робота на Україні // Студент революції. 1922. № 1. С. 27.
8. Ряппо Я. Положення про науково-дослідні кафедри УРСР // Наука на Україні. 1922. № 1. С. 112–116.
9. Об учреждении научно-исследовательских кафедр и обеспечении ученых работников научно-исследовательских кафедр // Собрание узаконений и распоряжений рабоче-крестьянского правительства Украины. 1921. № 25. Ст. 726.
10. Дальнейшее развитие сети научно-исследовательских кафедр на Украине // Наука на Украине. 1922. № 2. С. 136–138.
11. Центральний державний архів вищих органів влади України (ЦДАВО України). Ф. 166. Оп. 2. Спр. 463. Арк. 4-4об.
12. Новицька О. Організація та діяльність науково-дослідних кафедр педагогіки в Україні у 1920-ті роки // Історико-педагогічний альманах. 2013. № 1. С. 71–82.
13. ЦДАВО України. Ф. 166. Оп. 6. Спр. 4664. Арк. 257.
14. ЦДАВО України. Ф. 166. Оп. 2. Спр. 471. Арк. 66.
15. ЦДАВО України. Ф. 166. Оп. 2. Спр. 1206. Арк. 21.
16. Башкір О. І. Становлення кафедри педагогіки на Харківщині в 20-ті роки ХХ сторіччя: збірник наукових праць // Педагогіка та психологія. Харків: Смуґаста типографія, 2015. № 50. С. 148–156.
17. Положення про науково-дослідчі катедри // Бюллетень Наркомосвіти. 1925. Ч. 4. С. 75.
18. Список науково-дослідчим катедрам (Додаток №2) до постанови Ради народних комісарів УСРР №236 // Збірник узаконень та розпоряджень робітничо-селянського уряду України. 1926. № 29. С. 472.
19. ЦДАВО України. Ф. 166. Оп. 6. Спр. 4634. Арк. 211.
20. Башкір О. І. Управлінський склад науково-дослідних кафедр педагогіки (1921–1929 рр.) // Науковий огляд. 2017. № 2 (34). URL: <http://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/1115>
21. ЦДАВО України. Ф. 166. Оп. 6. Спр. 4579.
22. Утворення Науково-Дослідного Інституту Педагогіки в Харкові // Шлях освіти. 1925. № 12. С. 240.
23. ЦДАВО України. Ф. 166. Оп. 6. Спр. 4580. Арк. 12.
24. Хроніка по УСРР // Шлях освіти. 1926. № 10. С. 152.
25. Ярмаченко М. Д. Становлення Українського науково-дослідного інституту педагогіки / Ред. кол. Н. М. Бібік та ін. Інститут педагогіки: погляд через роки (До 75-річчя від дня заснування Українського науково-дослідного Інституту педагогіки). Київ: Педагогічна думка, 2002. 216 с.
26. Про реорганізацію мережі й системи педагогічної освіти // Бюлетень народного комісаріату освіти УСРР. 1930. № 40. С. 3
27. ЦДАВО України. Ф. 166. Оп. 10. Спр. 562. Арк. 132.

28. Про запровадження катедральної системи у педагогічних вишах // Бюлетень народного комісаріату освіти УСРР. 1930. № 43. С. 1.

Рекомендовано до публікації д-р пед. наук, професор Золотухіна С. Т.
Дата надходження рукопису 15.12.2017

Башкір Ольга Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра загальної педагогіки і ПВШ, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, вул. Алчевських, 29, м. Харків, Україна, 61002
E-mail: boi83@ukr.net

УДК [378.016:811.111](477)
DOI: 10.15587/2519-4984.2018.121023

ІНШОМОВНА ОСВІТА ЯК СОЦІАЛЬНА ТА ФІЛОСОФСЬКА КАТЕГОРІЯ

© **І. І. Оніщук**

Іншомовна освіта – одна з пріоритетних галузей освітньої політики України. До її основних завдань, окрім навчання студентів іноземної мови, можна віднести збагачення внутрішнього світу людини, що робить її більш ерудованою та виводить суспільство на новий рівень. У даній статті іншомовна освіта розглядається як соціальна та філософська категорія, що доводить її масштабність та багатогранність

Ключові слова: іншомовна освіта, іноземна мова, моделювання проекту мовленнєвої діяльності, освітня парадигма

1. Вступ

Сучасні тенденції освіти у суспільно-політичних та економічних умовах нашої країни полягає у посиленні вимог до професійної підготовки майбутніх спеціалістів, у тому числі у розвитку комунікативних здібностей людини, формування потреби постійного підвищення професійної кваліфікації та професійної мобільності. У наш час гостро постає питання про приєднання людини ХХІ століття до світової культури, про наближення її культурного рівня до європейської стандарту, про володіння декількома іноземними мовами, що, у свою чергу, вимагає формування мовної особистості та її реальних комунікативно-пізнавальних та культурних компетенцій, що становлять основу системи навчання. Розширення міжнародних зв'язків, включення нашої країни у світову цивілізацію привели до зростання ролі іноземної мови і в житті суспільства, і в професійній діяльності сучасного спеціаліста. Іноземна мова сьогодні є об'єктивним засобом не лише міжособистісного, але й міжнародного спілкування.

Для сучасного спеціаліста володіння іноземними мовами є однією з умов професійної компетентності. Іноземна мова дозволяє йому продуктивно спілкуватися у мовному середовищі, дає можливість ознайомлюватися із новою інформацією, котра є цінною з професійної точки зору.

Таким чином, для спеціаліста іноземна мова сьогодні стає і засобом спілкування в іншій країні, і дієвим фактором професійно-особистісного розвитку, саморозвитку та професійно-творчої самореалізації, визначаючи ступінь його професійної мобільності та продуктивності.

2. Літературний огляд.

Не дивлячись на те, що у наукових дослідженнях існують розробки багатьох аспектів визначеної проблеми, можна констатувати, що розвиток іншомовної освіти майбутніх вчителів гуманітарних спеціальностей у педагогічних університетах України є недостатньо розробленою проблемою і потребує більш детального аналізу.

Сучасні глобальні суспільно-політичні та економічні зміни сприяли посиленню інтересу до іноземних мов, що супроводжується вивченням і співставленням обрядів, традицій, настроїв, різних народів. Неповна інтерпретація особливостей іншої культури порушує процес комунікації, ускладнює взаємодію носіїв різних культур, а також може викликати міжкультурні конфлікти [1].

В останні роки вітчизняними науковцями активно здійснюються пошуки шляхів розвитку іншомовної освіти, зокрема професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах.

У ХХІ столітті педагогічні науки, як і багато інших, переглядають свої цілі, прагнучи відповідати високим вимогам, згідно часу та суспільству. Дані зміни викликані гуманізацією освіти в цілому та системи вищої освіти, зокрема, яка буде побудована з урахуванням особливостей вузів, а головне, з урахуванням рівня підготовки та задач розвитку духовного потенціалу особистості.

3. Мета та задачі дослідження

Мета дослідження – на основі вивчення теорії і практики розвитку іншомовної освіти у педагогічних